גרפים

- בהינתן גרף $G = (V,E)$, נסמן: $n = |V|, m = |E|$

הגדרות:

גרף – זוג $G = (E,V)$ כאשר E קבוצת קשתות ו-V קבוצת קודקודים.

בגרף מכוון – $E \subseteq \{(u,v) | u,v \in V\}$

בגרף לא מכוון- $E \subseteq \{\{u,v\} | u,v \in V\}$

גרף ממושקל: $G = (E,V,W)$ כאשר $W: E \to \mathbb{R}$.

ייצוג של גרפים:

רשימת שכנויות – טוב לגרפים דלילים. מערך של קודקודים ולכל אחד יש מערך של מצביעים לקודקודים אליהם יש קשת.

מטריצת שכנויות – טוב לגרפים צפופים.

ברשימת שכנויות:

- בגרפ מכוון – סכום אורכי הרשימות הוא $|E|$. דוגמא – *(u,v)* מיוצג ברשימה של *u* בלבד.
- בגרפ לא מכוון – סכום אורי הרשימות הוא $2|E|$. לדוגמא – *(u,v)* מיוצג ברשימה של *u* וגם של *v*.
- בגרפ ממושקל – המשקל *w(u,v)* של קשת מאוחסן עם קודקוד *v* ברשימה של *u*.
- חיסרון – יש צורך לעבור על כל הרשימה כדי לחפש האם קשת קיימת.

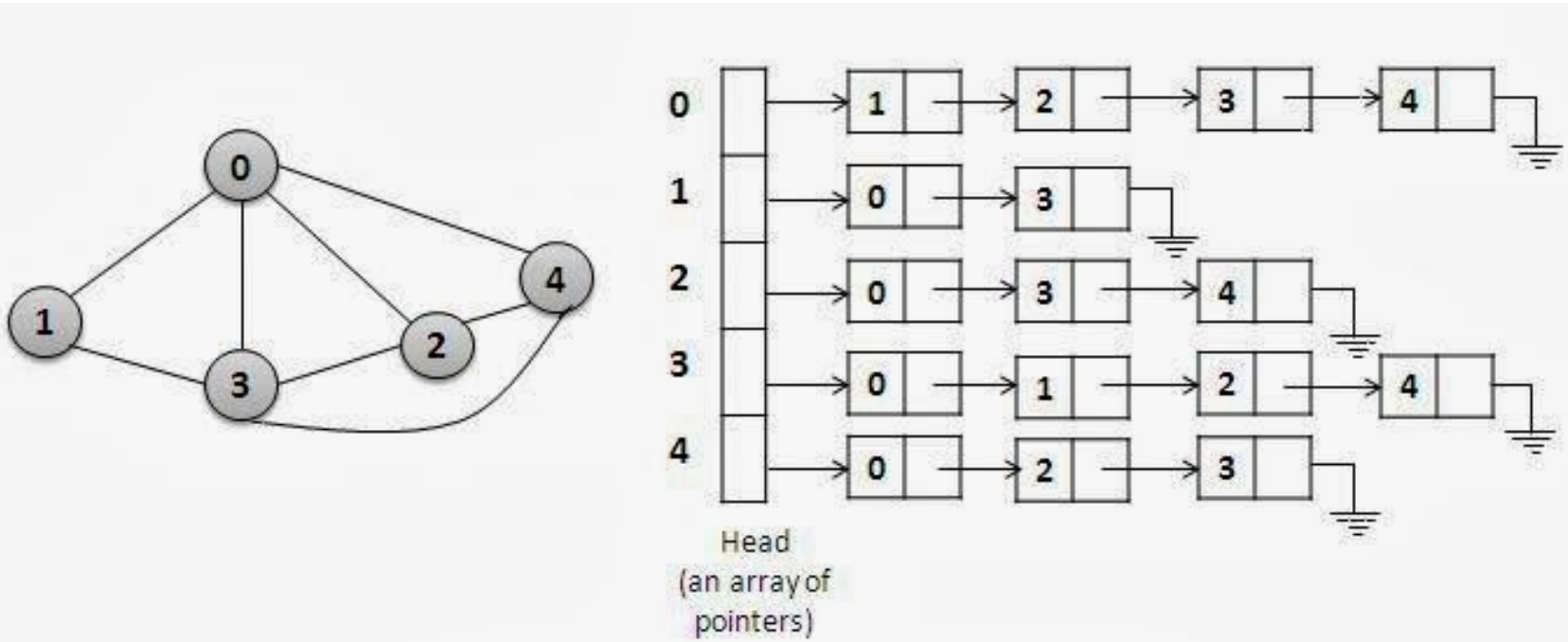

Adjacency List Representation of Graph

במטריצת שכנויות:

- הקודקודים ממוספרים בצורה שרירותית $1,2,\ldots,|V|$. המטריצה A שמימדיה $|V|x|V|$ מייצגתאת גרף G וערכיה הם: $a_{ij} = \begin{cases} 1 & (i,j) \in E \\ 0 & (i,j) \notin E \end{cases}$.
- נגדיר את A^T להיות המטריצה המשוחלפת של A. בגרף לא מכוון $A = A^T$.
- בגרף לא מכוון – אפשר לשמור רק חצי מטריצה (חוסך מקום).
- ייצוג בגרף ממושקל: $a_{ij} = \begin{cases} w(i,j) & (i,j) \in E \\ 0 \; or \; \infty & (i,j) \notin E \end{cases}$.

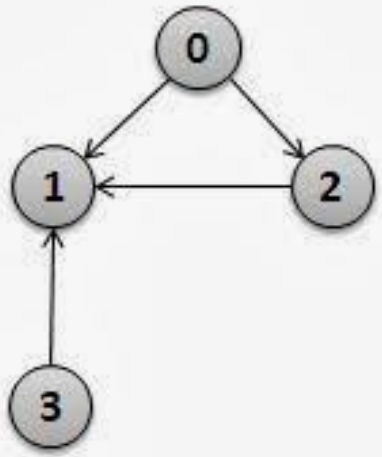

	0	1	2	3
0	0	1	1	0
1	0	0	0	0
2	0	1	0	0
3	0	1	0	0

Adjacency Matrix Representation of Directed Graph

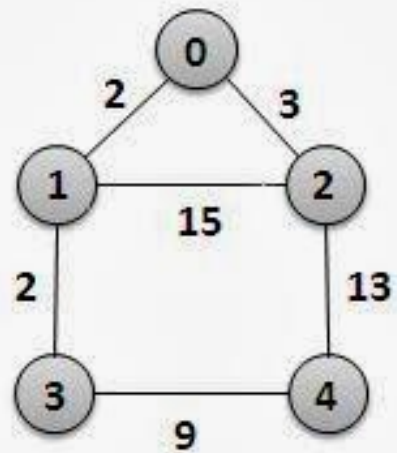

	0	1	2	3	4
0	0	2	3	0	0
1	2	0	15	2	0
2	3	15	0	0	13
3	0	2	0	0	9
4	0	0	13	9	0

Adjacency Matrix Representation of Weighted Graph

תרגיל

נתון גרף מכוון $G = (V, E)$ שצמתיו ממוספרים: $1,2,\ldots,n$ $(n = |V|)$.

בנוסף, נתון שכל קשת $(i,j) \in E$ בגרף מקיימת $i < j$.

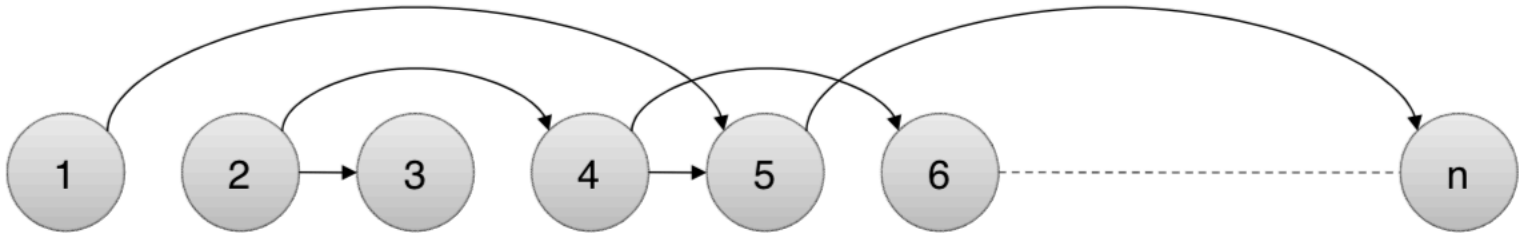

מצאו אלגוריתם יעיל המחשב את אורך המסלול הארוך ביותר בגרף.

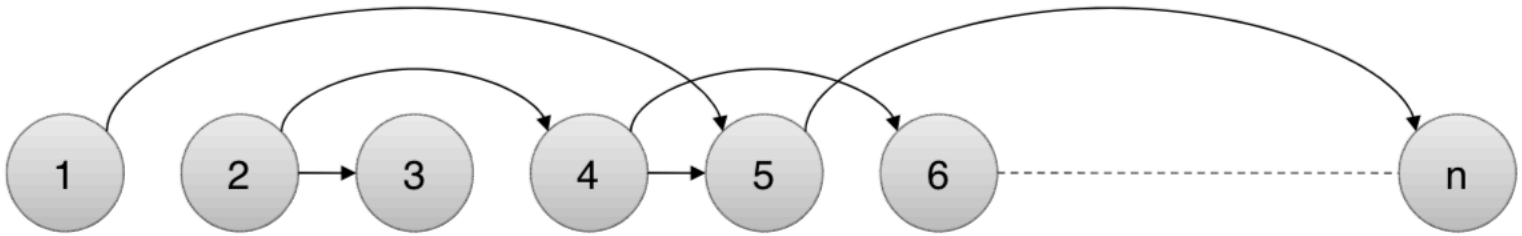

נחשב לכל צומת את אורך המסלול הארוך ביותר היוצא ממנו.
נחשב ערכים אלו במערך L שאורכו n.
נשים לב כי $L[n] = 0$, כיוון שמצומת זה לא יכולות לצאת קשתות.
כנ"ל לכל צומת ללא קשתות יוצאות.

נעבור על הצמתים מהסוף להתחלה, החל מצומת $n-1$ עד לצומת 1.
לכל צומת i בעל שכנים $j_1, j_2, \ldots, j_k$, אורך המסלול המקסימלי היוצא ממנו הוא:

$$L[i] = 1 + \max\{\ L[j_1], L[j_2], \ldots, L[j_k]\ \}$$

היות ולכל שכן j של צומת i גדול ממנו, כבר חישבנו עבורו את $L[j]$.
לכל צומת i, זמן החישוב של $L[i]$ הוא כזמן אשר לוקח לעבור על שכניו.

מה סיבוכיות הזמן של האלגוריתם?

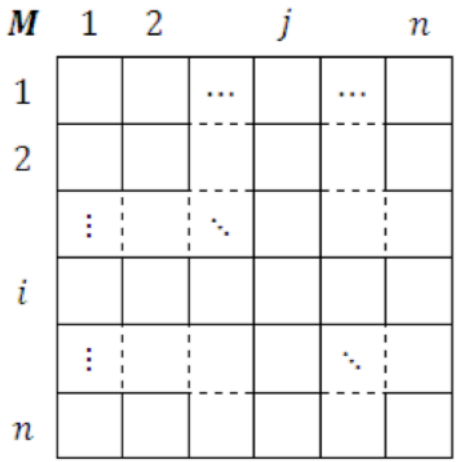

- אם הגרף מיוצג ע"י <u>מטריצת סמיכויות</u>, מעבר על שכני כל צומת בגרף ייקח $\Theta(n)$.
  לכן, סיבוכיות הזמן הכוללת של האלגוריתם היא $\Theta(n^2)$.

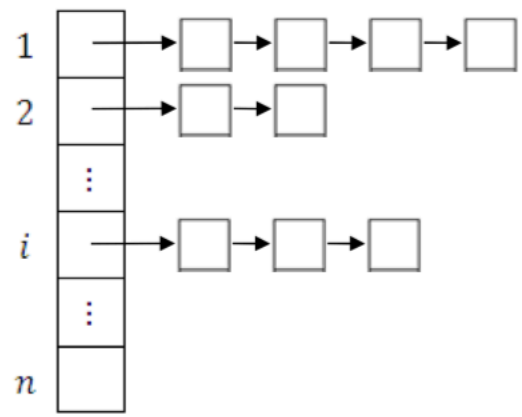

- אם הגרף מיוצג ע"י <u>רשימת סמיכויות</u>, מעבר על שכני כל צומת i ייקח $\Theta(d_i)$, כאשר d_i דרגת הצומת.
  לכן, סיבוכיות הזמן הכוללת של האלגוריתם היא:

$$\Theta\left(n + \sum_{i=1}^{n} d_i\right) = \Theta(n+m)$$

חיפוש לרוחב: *BFS*

בהינתן $G = (E, V)$ ו-s (קודקוד מקור), *BFS* בוחן את הקשתות כדי לגלות כל קודוקד שניתן להגיע אליו מ-s. הוא מחשב מרחק (מספר קשתות מינמלי) מ-s לכל קודקוד ובונה "עץ רוחב" ששורשו s.
"רוחב" – האלגוריתם מגלה את כל הקודקודים שבמרחק k מ-s לפני שהוא מגלה את הקודקודים במרחק $k+1$ מ-s.

האלגוריתם:

- *Color* – מערך בגודל $|V|$ המאחסן את צבע הקודקוד
- Π – מערך שמאחסן קודקוד קודם של קודקוד מסוים. לדוגמא - $\Pi[u]=v$ אומר שבמהלך הסריקה, v נמצא לפני u.
- d – מערך מרחקים מ-s.
- Q – תור של קודקודים אפורים.

BFS(E,V, s):

```
for each u ∈ V-{s}
        color[u] = white
        d[u] = ∞
        Π[u] = null
color[s] = gray
d[s] = 0
Π[s] = null
Q.Enqueue(s)
while Q.IsEmpty ≠ false
        u = Q.Top
        for each v ∈ Adj[u]
                if color[v] == white
                        color[v] = gray
                        d[v] =  d[u]+1
                        Π[v] = u
                        Q.Enqueue(v)
        Q.Dequeue
        Color[u] = black
```

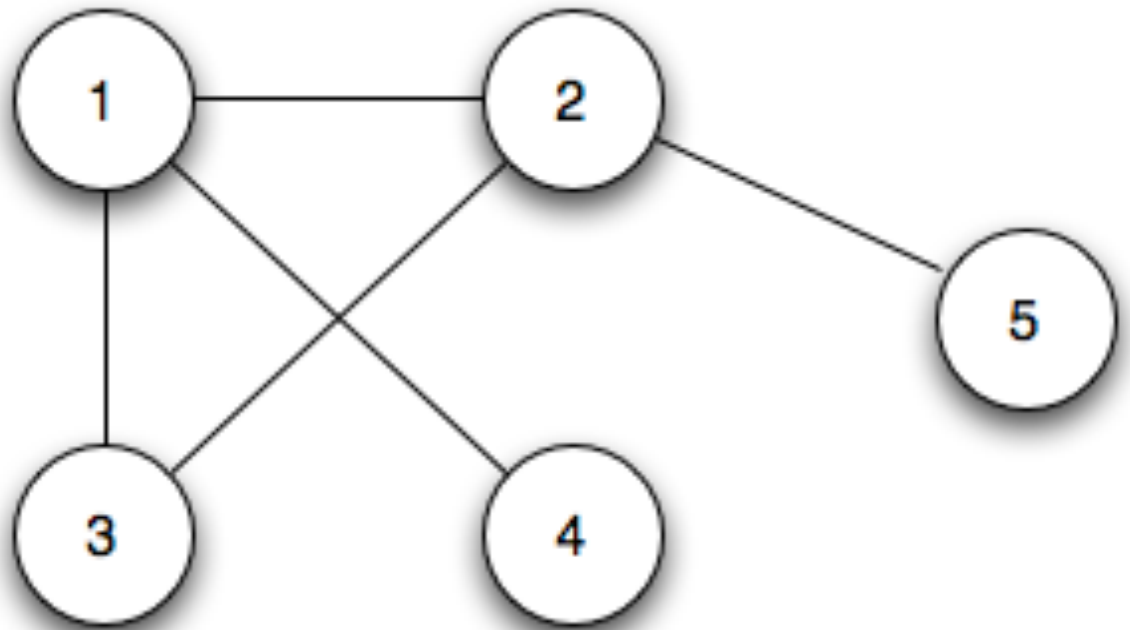
1
2
5
3
4

If we select vertex 5 as the source, then $d[5]=0$, $\pi[5]=/$, $Q=\{5\}$, thus the initialization gives

Q = {5}

	1	2	3	4	5
d	∞	∞	∞	∞	0
π	/	/	/	/	/

Iteration 1: dequeue vertex 5 and enqueue vertex 2

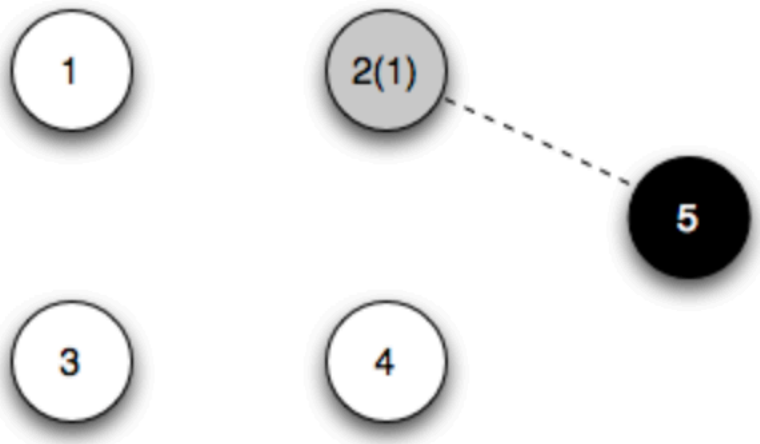

Q = {2}

	1	2	3	4	5
d	∞	1	∞	∞	0
π	/	5	/	/	/

Iteration 2: dequeue vertex 2 and enqueue verticies 1,3

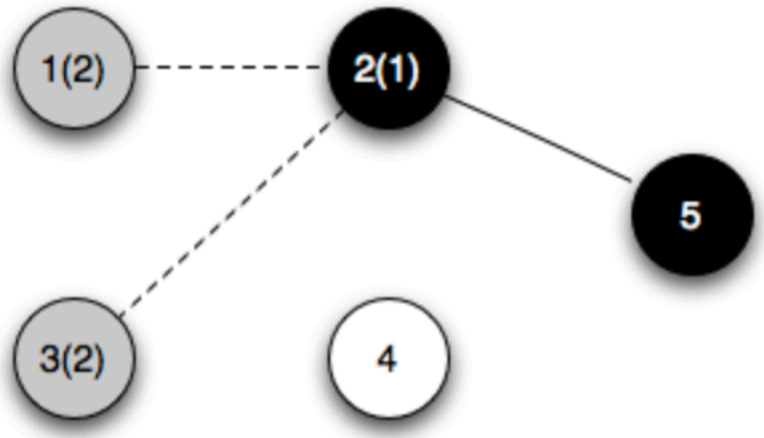

Q = {1,3}

	1	2	3	4	5
d	2	1	2	∞	0
π	2	5	2	/	/

Iteration 3: dequeue vertex 1 and enqueue vertex 4

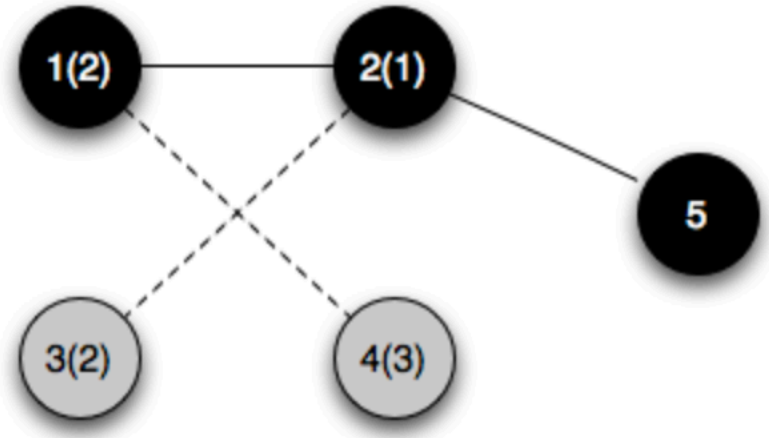

Q = {3,4}

	1	2	3	4	5
d	2	1	2	3	0
π	2	5	2	1	/

Iteration 4: dequeue vertex 3 and enqueue no vertices

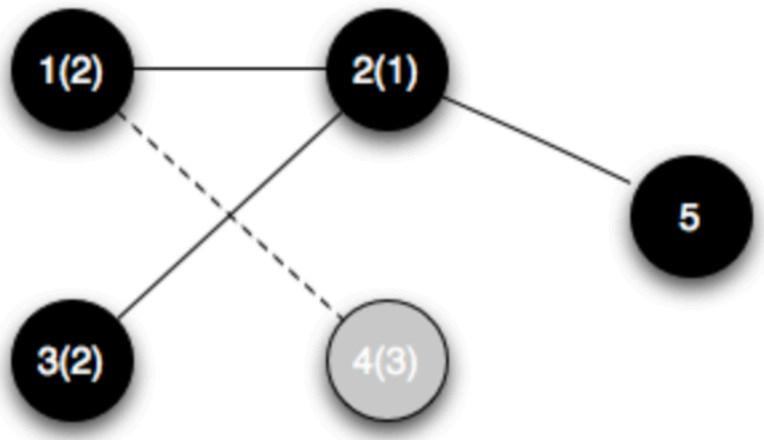

Q = {4}

	1	2	3	4	5
d	2	1	2	3	0
π	2	5	2	1	/

Iteration 5: dequeue vertex 4 and enqueue no vertices (thus leaving the queue empty)

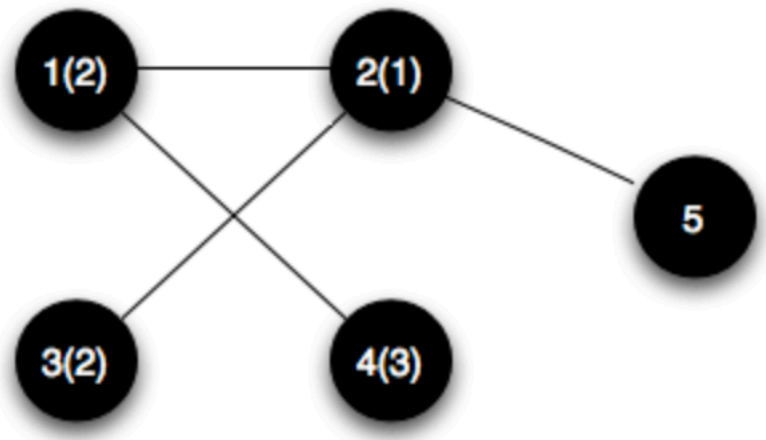

Q = ∅

	1	2	3	4	5
d	2	1	2	3	0
π	2	5	2	1	/

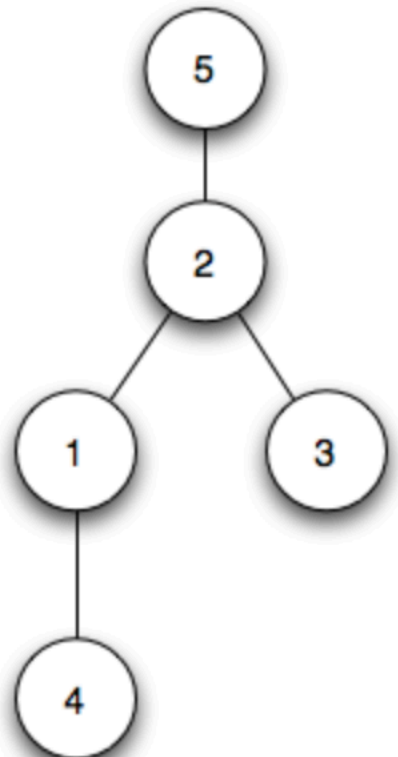
5
2
1
3
4

חיפוש לעומק: *DFS*

מתחילים מקודקוד אקראי. נבדקות כל הקשתות היוצאות מן הקודקוד שהוא אחרון הקודקודים שהתגלו שעדיין יש לו קשתות שיוצאות ממנו ועדיין לא התגלו. לאחר שנבדקו כל הקשתות היוצאו מ-v, האלגוריתם "נסוג" וממשיך בבדיקת קשתות שיוצאות מהקודקוד שממנו התגלה v. (הרעיון דומה ל-*preorder* בעצים).

האלגוריתם:

- *Color* – מערך בגודל $|V|$ המאחסן את צבע הקודקוד. לבן- קודקוד שלא ביקרו בו, אפור – קודקוד שביקרו בו אך לא סיימנו לסרוק את הבנים שלו, שחור – סיימנו לסרוק את הבנים שלו.
- Π – מערך שמאחסן קודקוד קודם של קודקוד מסוים. לדוגמא - $\Pi[u]=v$ אומר שבמהלך הסריקה, v נמצא לפני u.
- d – זמן המציין מתי הגענו לקודקוד מסוים בפעם הראשונה.
- f – זמן סיום מעבר על כל הבנים של קודקוד מסוים.

DFS(V,E):

```
for each u ∈ V
        color[u] = white
        Π[u] = null
time = 0
for each u ∈ V
        if color[u] == white
        DFS-visit(u)
```

DFS-visit(u):

```
color[u]=gray
time++
d[u]=time
for each v ∈ Adj[u]
        If color[v] == white
                Π[v]=u
                DFS-visit(v)
color[u] = black
f[u] = time++
```

סיבוכיות:- ***O(|V|+|E|)***

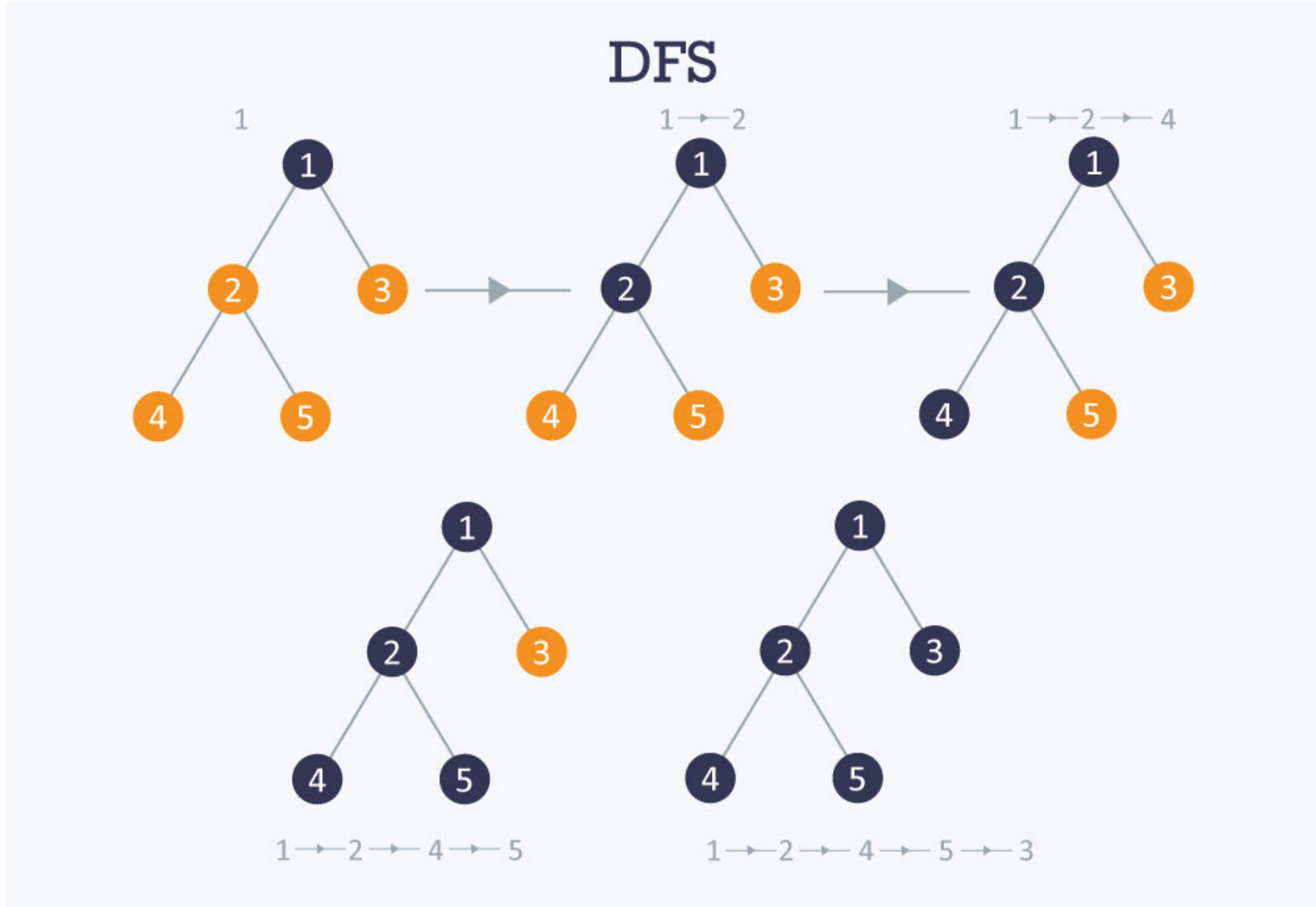
DFS
1
1 → 2
1 → 2 → 4
1 → 2 → 4 → 5
1 → 2 → 4 → 5 → 3

תרגיל

- **הגדרה:** גרף לא מכוון $G=(V,E)$ יקרא גרף דו-צדדי (Bipartite graph) אם קיימת חלוקה של צמתי הגרף לקבוצות L,R כך ש $G[L]$ ו $G[R]$ הם גרפים חסרי קשתות.
  - L,R היא חלוקה של V. כלומר, $L \cup R = V$ וגם $L \cap R = \emptyset$.
  - הקבוצות L,R נקראות צדדים של הגרף.
- **תרגיל:** בהינתן גרף לא מכוון $G=(V,E)$ הציעו אלגוריתם המכריע
- אם G הוא גרף דו צדדי.

טענת עזר

- הוכיחו: גרף הינו דוצ אמם הוא לא מכיל מעגלים מאורך אי זוגי
- הוכחה:

נתחיל עם הכיוון הראשון (נניח גרף דו"צ ונראה שאינו מכיל מעגלים מאורך אי-זוגי). נניח בשלילה שהגרף כן מכיל מעגל באורך אי-זוגי, נניח $u_0 \to u_1 \to \ldots, u_{2k} \to u_{2k+1} = u_0$ (שימו לב שמספר הקשתות הוא אי-זוגי), ונניח בלי הגבלת כלליות ש-$u_0 \in V_0$. מכיוון שכל קשת שמתחילה ב-V_0 מסתיימת בקודקוד ב-V_1, ולהפך, נקבל כי - $u_1 \in V_1, u_2 \in V_0, \ldots, u_{2k} \in V_0$, ולכן $u_{2k+1} = u_0 \in V_1$, בסתירה לכך ש-$u_0 \in V_0$.

כעת, נניח שהגרף לא מכיל מעגל מאורך אי-זוגי. ההכוחה תהיה אלגוריתמית - בסעיף הבא נראה אלגוריתם המקבל גרף, ובמידה ואין בו מעגל מאורך אי-זוגי, האלגוריתם יחזיר שתי קבוצות (V_0, V_1) שהם יהיו החלוקה של הקודקודים. הוכחה בסעיף הבא.

האלגוריתם יריץ ווריאציה על BFS. נתחיל בצומת שרירותי s. כל צומת במרחק זוגי מ-s נכניס ל-V_0 וכל צומת במרחק אי-זוגי מ-s נכניס ל-V_1. במידה וניסינו להכניס קודקוד שכבר מצאנו לקבוצה השנייה קיבלנו מעגל אי זוגי. נעצור ונחזיר "הגרך אינו דו צדדי".

כעת, בשביל להראות שהאלגוריתם נכון - נראה כי האלגוריתם יודיע "הגרף אינו דו צדדי" אם ורק אם קיים מעגל בגרף מעגל באורך אי-זוגי.

לכיוון הראשון, האלגוריתם מחזיר "הגרף אינו דו צדדי" אם קיים קודקוד u שכבר הוכנס לאחת הקבוצות ורוצים להכניס אותו גם לקבוצה השנייה. מכיוון שהוכנס לקבוצה V_0 - קיים מסלול זוגי בין s ל-u. בנוסף, מכיוון שהוכנס לקבוצה V_1, קיים מסלול אי זוגי בין s לבין u. אם נשרשר את שני המסלולים, נקבל מסלול המתחיל ב-s וחוזר אליו תוך מספר אי-זוגי של קשתות, ולכן קיים מעגל אי-זוגי.

בנוסף, קל לראות שברגע שיש מעגיל אי זוגי - נמצא אותו באלגוריתם.

<u>אתחול</u>:

נאתחל תור ריק Q, לכל $v \in V$ $d[v] = \infty$, ו- $U = W = \phi$.

כל עוד קיים צמת s ב V כך ש $d[s] = \infty$:

הכנס את s לראש התור ואתחל $d[s] = 0$.

<u>כל עוד Q אינו ריק</u>:

הוצא את v מראש התור. אם $d[v]$ זוגי הכנס את v ל-U, אחרת הכנס אותו ל-W.

לכל צמת u שכן של v בצע:

- אם $d[u] = \infty$ אז הכנס את u לסוף התור ו- $d[u] := d[v]+1$.
- אחרת אם $d[u]+ d[v]$ זוגי עצור ופלוט: "הגרף הוא לא דו צדדי!".

עץ – גרף קשיר ללא מעגלים, כלומר יש מסלול מכל קודקוד לכל קודקוד.

<u>הגדרה</u> – יהי גרף $G = (V, E)$ -פונקציית משקל על הקשתות $W: E \to \mathbb{R}$. <u>עץ פורש</u> הוא עץ (או תת-גרף) $T = (V, E')$ כאשר $E' \subseteq E$.
משקל T: $w(T) = \sum_{e \in E'} w(e)$.

עץ פורש מינימלי – עץ פורש עם המשקל הנמוך ביותר מבין כל העצים הפורשים של הגרף.

אלגוריתם Kruskal

1. התחל מפתרון ריק $F \leftarrow \emptyset$.
2. מיין את קשתות הגרף לפי משקלן $w(e)$.
3. לכל קשת $e \in E$ בסדר זה
   3.1. אם הקשת לא סוגרת מעגל בגרף (V,F), הוסף את e ל F
   3.2. אחרת, אל תבצע

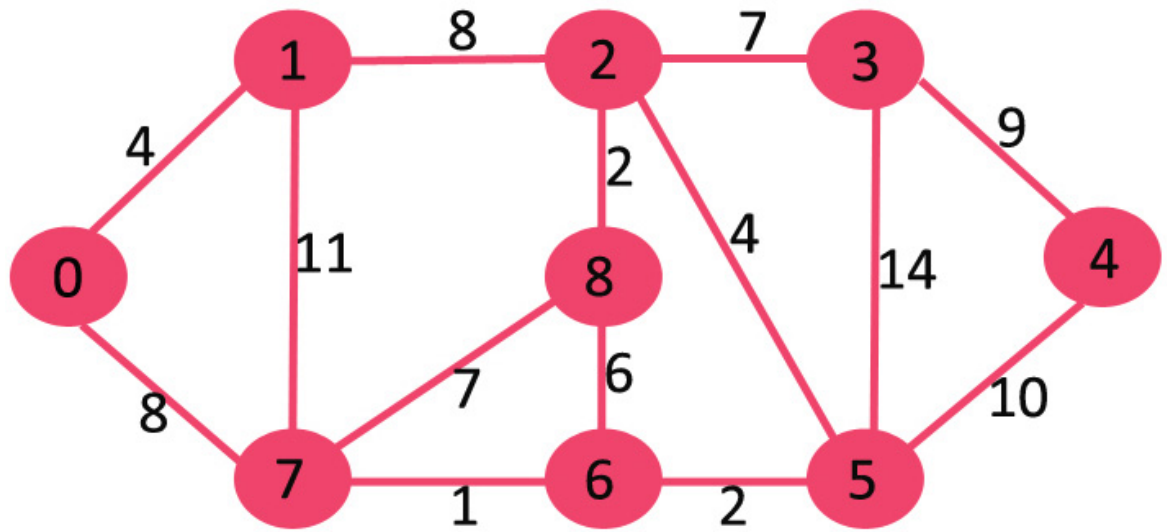
0
1
2
3
4
5
6
7
8
4
8
11
8
7
2
4
7
14
9
6
10
1
2

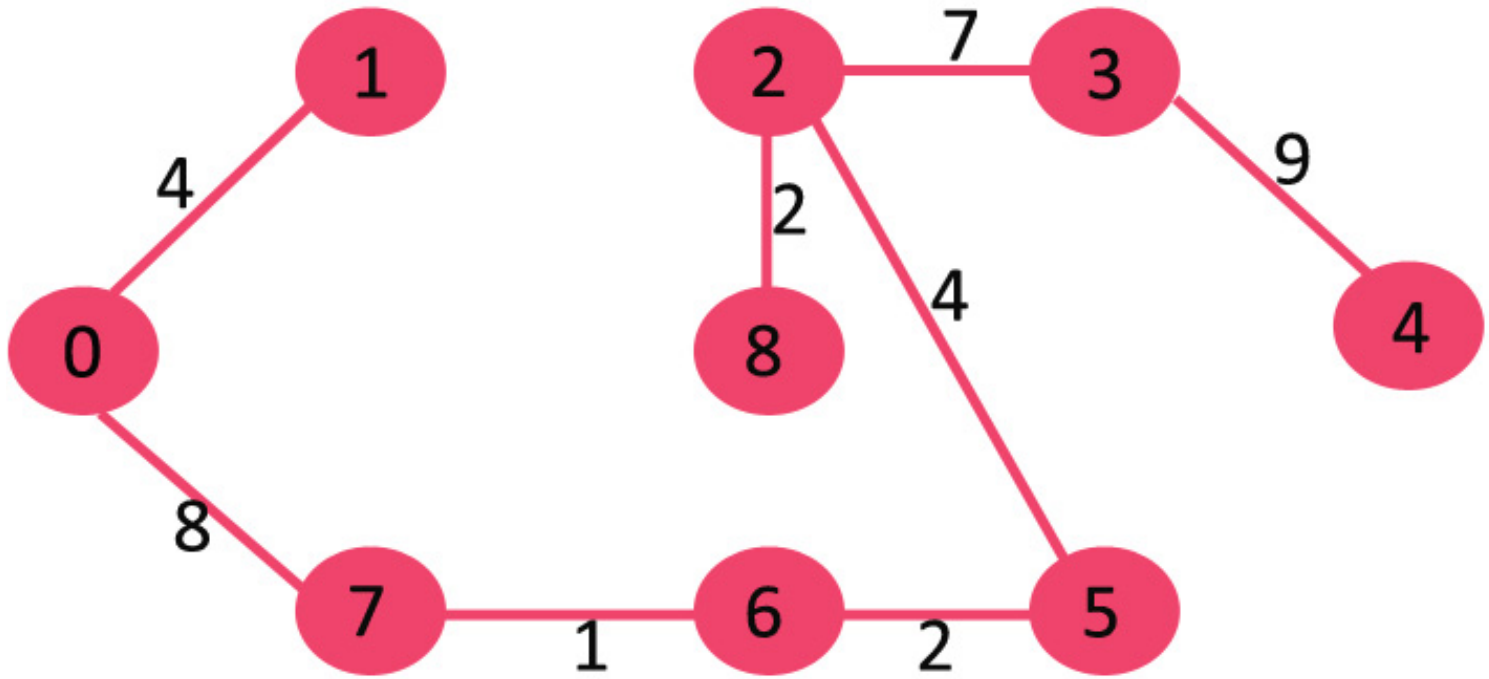
1
2
7
3
4
9
2
0
8
4
4
8
7
1
6
2
5

אלגוריתם Prim

1. התחל מצומת r כלשהו וקבע $T \leftarrow \{r\}$.
2. כל עוד $T \neq V$
   1. מצא את הקשת (u,v) הקלה ביותר היוצאת מ T ($u \in T, v \notin T$).
   2. בחר את הקשת לעץ
   3. (זרוק את כל הקשתות (w,v) עבור $w \in T$)

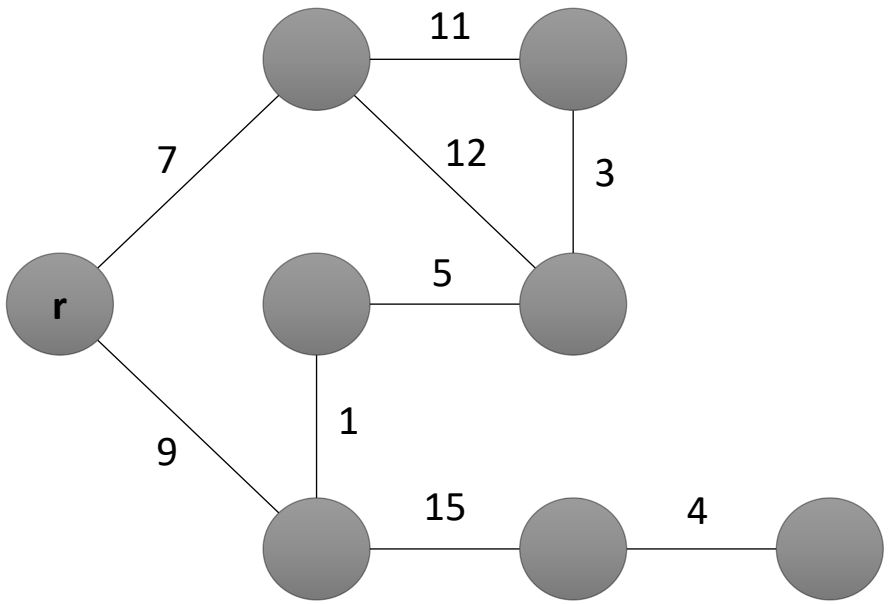
11
7
12
3
r
5
1
9
15
4

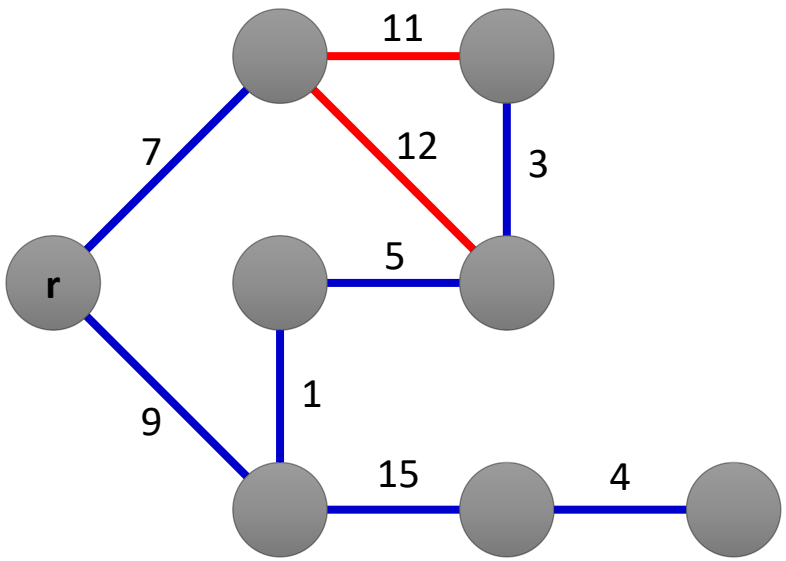
11
7
12
3
r
5
1
9
15
4

תרגיל:

נתון גרף לא מכוון $G = (V, E)$ פונקציית משקל על הקשתות $w: E \to \mathbb{R}$. יהי T עפ"מ של G לפי פונקצית המשקל w. נגדיר פונקציית משקל חדשה $w': E \to \mathbb{R}$ באופן הבא: $w'(e) = w(e) + c$ כאשר $c \in \mathbb{R}$ קבוע כלשהו. האם T הוא עפ"מ גם לפי w'?

פיתרון:

נוכיח שכן – נניח בשלילה כי קיים עפ"מ T' כך ש- $\sum_{e \in T'} w'(e) < \sum_{e \in T} w'(e)$. מספר הקשתות ב-$T$ וב-T' הוא בדיוק $|V|-1$. לכן:

$$\sum_{e \in T'} w(e) + c(|V| - 1) = \sum_{e \in T'} w'(e) < \sum_{e \in T} w'(e) = \sum_{e \in T} w(e) + c(|V| - 1)$$

לכן:

$$\sum_{e \in T'} w(e) < \sum_{e \in T} w(e)$$

וזו סתירה לכך ש-T הוא עפ"מ לפי w.

תרגיל:

נתון גרף $G = (V, E)$ לא מכוון וקשיר. כמו כן נתונות פונקציות משקל על הקשתות $w: E \to \mathbb{R}$, $w': E \to \mathbb{R}$ המקיימות $w(e_1) \leq w(e_2)$ אם"ם $w'(e_1) \leq w'(e_2)$ לכל זוג קשתות e_1, e_2. הוכח כי T הוא עפ"מ לפי w' אם"ם הוא עפ"מ לפי w.

הוכחה:

← יהי T עפ"מ לפי w. לכן קיימת ריצה של קרוסקל המוצאת את T לפי w (ללא הוכחה). כלומר קיים סידור מונוטוני לא יורד של הקשתות לפי w שהרצת קרוסקל עליו מניבה את T. מהנחת התרגיל, סידור זה הוא מונוטוני לא יורד גם לפי w', ולכן מנכונות קרוסקל T הוא עפ"מ לפי w'.

→ ההוכחה זהה כאשר מחליפים את w, w'.

<u>מסקנה</u> – בבניית עפ"מ, מה שמשנה הוא סדר המשקלות ולא המשקלות עצמן.